

Met zijn noodkreet tegen de versoepeling van het ETS maakt de Nederlandse Wetenschappelijke Klimaatraad zich schuldig aan politiek activisme onder de vlag van wetenschap

Posted on 11 juli 2026 by Jacques Hagoort

Help, het Europese ETS (Emissions Trading System), de hoeksteen van de Europese Green Deal, staat op omvallen en dat zou rampzalig zijn voor 'het mondiale klimaatbeleid en daarmee het welzijn van huidige en toekomstige generaties'.

Die noodkreet stond te lezen in een open brief van 12 juni j.l. van een twaalftal klimaatadviesdiensten van overheden in EU-lidstaten aan de vertegenwoordigers van de belangrijkste EU-instituties in Brussel: de Europese Commissie, de Europese Raad, de Raad van de Europese Unie en het Europese Parlement. Zie hier.

Wat is het ETS, hoe werkt het en wat is er aan de hand?

Het ETS is een vernuftig systeem van belastingheffing dat de ongewenste uitstoot van CO2 – de hoofdoorzaak van de 'gevaarlijke' opwarming van de aarde – belast volgens het principe 'de-vervuiler-betaalt' en er tegelijkertijd voor zorgt dat die ongewenste uitstoot mettertijd afneemt. De EU geeft daartoe CO2-emissiecertificaten uit die een CO2-uitstotend bedrijf in de EU, de 'vervuiler', nodig heeft om CO2 te mogen uitstoten op het grondgebied van de EU. Een deel van de benodigde certificaten wordt door de EU gratis verstrekt, een ander deel moet door de 'vervuiler' worden aangekocht op een speciaal voor dit doel gecreëerde markt.

Het gratis deel wordt gaandeweg afgebouwd met als gevolg dat de beschikbare emissiecertificaten schaarser en dus duurder worden. De uitstoot van CO2 gaat aan CO2-uitstotende bedrijven dus steeds meer geld kosten. Dat is precies de bedoeling want dat geeft die bedrijven een economische prikkel om alternatieve productieprocessen met minder of geen CO2-uitstoot in te voeren. Aan het eind van de rit gloort een klimaatneutraal Europa dat van energie wordt voorzien door louter CO2-vrije energiebronnen.

Het huidige ETS dateert van 2005 en geldt voor bedrijven in de energiesector, de zware industrie en de lucht- en scheepvaart. Het is in de loop der tijd gestroomlijnd en aangepast aan strengere klimaatdoelen.

De laatste grote aanpassing is van 2021 toen het in lijn werd gebracht met de ambitieuze klimaatdoelen van de Europese Green Deal: een overkoepelend doel om de wereldwijde opwarming te beperken tot *anderhalve graad Celsius* vergeleken met de pre-industriële periode en het daarvan afgeleide doel de CO2-uitstoot te verlagen naar *netto-nul in 2050* met als tussendoel een reductie van de uitstoot van 55% ten opzichte van de uitstoot in 1990. De uitgifte van gratis emissierechten wordt vanaf nu tot 2034 afgebouwd, ruim op tijd om de netto-uitstoot van nul in 2050 veilig te stellen.

EU opgezadeld met torenhoge energiekosten

Als onderdeel van de Green Deal zal de EU in de nabije toekomst een tweede ETS (ETS2) invoeren voor bedrijven in de lichte industrie, het wegvervoer en de

gebouwde omgeving. De voorbereiding van ETS2 is in Brussel in volle gang. Het was aanvankelijk de bedoeling ETS2 al in 2026 te laten ingaan maar die datum is door de veranderde politieke toestand in de wereld voorlopig opgeschoven naar 2028.

Het pluspunt van het ETS is dat het een gelijk speelveld biedt voor alle CO2-uitstotende bedrijven binnen de EU. De grote makke van het ETS is dat het alleen geldt voor bedrijven in de EU-lidstaten en met de EU geassocieerde landen. Het was ooit de hoop dat het ETS wereldwijd zou worden nagevolgd maar die hoop is ijdel gebleken.

Met als direct gevolg dat de EU nu is opgezadeld met torenhoge energiekosten – CO2-vrije energie is nu eenmaal duurder dan fossiele energie – waardoor bedrijven in de EU die exporteren naar niet-EU landen te maken hebben met alsmaar stijgende kosten en daardoor ernstig in hun concurrentiepositie worden geschaad. Als daar niets aan wordt gedaan zal dat onherroepelijk leiden tot verplaatsing van bedrijven naar niet-EU landen of in het ergste geval tot sluiting van die bedrijven. De Nederlandse Rijnmond regio kan er al over meepraten.

Handen af van het ETS

Nu de nadelen van het Europese ETS met de dag meer zichtbaar en voelbaar worden is de roep om een drastische hervorming of zelfs afschaffing van het ETS niet van de lucht. De grote industrielanden met Italië voorop maken geen geheim van hun aversie tegen het ETS. Maar ook de lobby van CO2-uitstotende industrie in de EU laat zich niet onbetuigd en dringt aan op een verregaande versoepeling van de ETS-regels. De Europese Commissie heeft de kritiek ter harte genomen en zal op vrijdag 17 juli de ETS-hervormingsplannen bekend maken.

Terug naar de open brief. De brief roept de Europese leiders op geen gehoor te geven aan de roep tot versoepeling van het ETS. Het huidige ETS functioneert naar behoren en heeft er mede toe geleid dat de EU op koers ligt om het klimaatdoel van 55% reductie van broeikasgassen in 2030 te halen. Mocht de versoepeling doorgaan dan zal de netto-nul uitstoot in 2050 worden gemist en zal de EU haar geloofwaardigheid in het internationale klimaatdebat verliezen. En daarmee ook haar zelfgekozen leiderschap in de wereldwijde strijd tegen de opwarming van de aarde. Met, dat spreekt, noodlottige gevolgen voor het wereldwijde klimaat en de mensheid. Kortom, handen af van het ETS, niet versagen en doorgaan met de strijd.

De open brief is een initiatief van de door de toenmalige klimaatminister Jetten in 2023 ingestelde Nederlandse Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR). Dat juist de Nederlandse WKR de rol van hoeder van het Europese klimaatbeleid op zich heeft genomen is niet zo verwonderlijk. De leden van de WKR zijn bevlogen aanhangers van de Europese Green Deal en zijn bij voorbaat gekant tegen iedere vorm van versoepeling die de Green Deal zou kunnen afzwakken. Per slot van rekening heeft het Europese parlement niet voor niets in 2019 de klimaatnoodtoestand in Europa uitgeroepen en die is nog steeds van kracht.

Voor het karretje van Jetten en Van Veldhoven

Wat wel verwonderlijk is, is dat de open brief lijkt te zijn opgesteld in nauw overleg met minister-president Rob Jetten en de minister van Groene Groei Stientje van Veldhoven. Dat viel de dag na de publicatie van de brief op te maken uit een opiniestuk in het *Financiële Dagblad* van de hand van de vice-voorzitter van de WKR en een WKR-adviseur met de kop 'Door versoepeling van regels rond emissiehandel dreigt het ETS zijn slagkracht te verliezen'. Het stuk sluit af met de stellige verzekering dat minister-president Jetten en minister van Veldhoven in Europa pal zullen staan om de dreigende versoepeling van het ETS te voorkomen.

Heeft de regering-Jetten het voortouw in Europa genomen om de aanstaande hervormingsvoorstellen van de Europese Commissie ongezien te bestrijden? En heeft de WKR zich voor het karretje van het duo Jetten en Van Veldhoven laten spannen? Het heeft er alle schijn van.

Wereldvreemde en onhaalbare doelen

Dat het ETS zal worden versoepeld staat buiten kijf, de vraag is alleen hoever die versoepelingen zullen gaan. Zeer waarschijnlijk zal het tijdpad van de gratis uitstootrechten worden verlengd en komt er flankerend beleid (subsidies) om de door het ETS getroffen bedrijven tegemoet te komen. De versoepeling van het ETS zal op korte termijn wellicht enige verlichting geven maar de onderliggende oorzaak wordt daarmee niet aangepakt. Versoepeling is niet meer dan 'Kurieren am Symptom', een aspirientje als remedie voor een zware longontsteking.

Die onderliggende oorzaak is het volstrekt wereldvreemde en onhaalbare overkoepelende opwarmingsdoel (de 'anderhalve graad') dat de EU zichzelf met de Green Deal heeft opgelegd en het daarvan afgeleide uitstootdoel (de netto-nul in

2050). En die wereldvreemde en onhaalbare doelen vertalen zich rechtstreeks in wereldvreemde en onhaalbare ETS-regels. Zolang de klimaatdoelen in stand blijven is het dweilen met de kraan open.

De rest van de wereld volgde niet

Het overkoepelende klimaatdoel is gebaseerd op een uit 2018 daterend speciaal rapport (SR15) van het IPCC, het wetenschappelijk klimaatpanel van de VN, toen de wereldwijde opwarming nog ruim onder de 'anderhalve graad' lag. Volgens dat rapport zou het in theorie mogelijk moeten zijn de wereldwijde opwarming te beperken tot 'anderhalve graad' mits de sinds 1850 stijgende, wereldwijde CO2-uitstoot in 2020 abrupt zou overgaan in een daling naar een netto-nul uitstoot in het midden van de eeuw.

De architecten van de Green Deal hebben die conclusie zonder mitsen en maren overgenomen in de naïeve veronderstelling dat zo'n drastische verlaging van de CO2-uitstoot door de rest van de wereld wel zou worden nagevolgd ('leading by example'). De opwarming door CO2 is een wereldwijd fenomeen en een beperking van de wereldwijde opwarming kan alleen maar slagen als de CO2-uitstoot wereldwijd wordt verlaagd. De veronderstelling dat de rest van de wereld de EU zou volgen is intussen gelogenstraft.

De wereldwijde CO2-uitstoot is na 2018 blijven doorstijgen met als gevolg dat de wereldwijde opwarming op dit moment al tegen de 'anderhalve graad' aanschurkt. Desondanks houdt de EU nog steeds hardnekkig vast aan een maximale opwarming van 'anderhalve graad' en de daarvan afgeleide netto-nul uitstoot in 2050. Alsof de EU met een CO2-uitstoot van nog geen 7% van de totale wereldwijde uitstoot in haar eentje de wereldwijde opwarming zou kunnen keren.

Het is hoog tijd dat de EU-leiders en EU-lidstaten de klimatologische en geopolitieke werkelijkheid onder ogen zien en het Europese klimaatbeleid op een meer realistischer leest gaan schoeien. In plaats van de illusoire 'anderhalve graad' zou de EU zich moeten richten op 'ruim onder de twee graden', de meer realistische opwarmingsgrens uit het Akkoord van Parijs. In dat geval zal de netto-nul uitstoot vallen in 2075 in plaats van 2050.

Politiek activisme

Bij de herziening van de Green Deal zal ook nog eens kritisch gekeken moeten worden naar de bijdrage van het broeikasgas methaan aan de opwarming. In de huidige Green Deal wordt methaan omgezet in een equivalente hoeveelheid CO2 en vervolgens op één hoop gegooid met het broeikasgas CO2. Dat is wetenschappelijk onjuist en geeft een vertekend beeld van het effect van methaan met grote praktische gevolgen voor de agrarische sector. Dat moet en kan beter.

Tot slot, met deze open brief aan de EU heeft de Nederlandse WKR overduidelijk een grens overschreden. De WKR is ingesteld om de Nederlandse regering en het Nederlandse parlement te voorzien van wetenschappelijke adviezen over het klimaatbeleid en dient zich verre te houden van politiek activisme onder de vlag van wetenschap. Dat is in een parlementaire democratie eenvoudigweg een kwestie van politieke en bestuurlijke hygiëne.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*